

nr. 83 / 31 iulie 2023
Săptămânal de cultură

FICTIUNEA

optm

Ileana
Marin
îl cunoaște
bine
pe Zenob.
Doina Ruști
zice
că nu e ea.

Zenob

Director de număr: Ciprian Handru

Cum ar fi dacă inteligența artificială ar căpăta conștiință de sine? - „Detroit: Become Human”

Gabriela Mitu

Cum ar fi dacă inteligența artificială ar căpăta conștiință de sine?

Ar fi moral să îi refuzăm drepturile și să nu o recunoaștem ca pe o nouă formă de viață?

Ar însemna sfârșitul a tot ceea ce cunoaștem până acum?

Acestea sunt câteva dintre întrebările cărora jocul „Detroit: Become Human” încearcă să le răspundă.

„Detroit: Become Human” este un joc video de aventură din 2018, bazat pe alegerile jucătorului, dezvoltat de Quantic Dream. Tematica principală a jocului este un viitor incert, dominat de o societate distopică în care oamenii au androizi pentru aproape orice, de la androizi menajeri sau bucătari până la androizi profesori. O parte din populație este nemulțumită de răspândirea inteligenței artificiale, întrucât foarte multe job-uri sunt luate de roboți, iar rata șomajului este în continuă creștere, în timp ce majoritatea oamenilor

se bucură de o lume în care mașinăriile fac ceea ce li se comandă. Însă acest lucru nu avea să dureze pentru mult timp, căci în fabricile de androizi CyberLife încep să apară din ce în ce mai mulți androizi „defecți”, defecțiunea lor

fiind faptul că deveneau conștienți, înțelegeau ceea ce li se întâmplă și își doreau o viață normală. Androizii cumpărați de oameni erau adesea abuzați, distruși sau răniți intenționat, pentru amuzament, oamenii considerându-i

fie o formă de distracție, fie ceva asupra căruia își puteau revărsa furia sau nemulțumirile din propriile vieți. Viața roboților nu era nimic mai mult decât un travaliu al suferinței, un carnaval în care erau dezmembrați în toate felurile posibile, sfârșind, în cele din urmă, în groapa de gunoi și fiind înlocuiți de noile modele CyberLife.

Androizii sunt într-o continuă luptă pentru supraviețuirea într-o lume nemiloasă, care nu iartă pe nimeni. La început, aceștia își doresc doar pace și să fie lăsați liberi. Apoi, în funcție de alegerile jucătorului, această dorință poate evolua fie în sete de răzbunare, însemnată cu sângele oamenilor, fie în iertare și speranța unui viitor mai bun, al acceptării reciproce.

Povestea se împarte pe mai multe fire narative, fiecare cu propriile personaje principale a căror parcurs depinde strict de alegerile jucătorului.

„Decide who you are, and wanna become... This world doesn't like those who are different, Markus. Don't let anyone tell you who you should be.” („Decide cine ești și vrei să devii... Această lume nu-i place pe cei care sunt diferiți, Markus. Nu lăsa pe nimeni să-ți spună cine ar trebui să fii.”) - acestea sunt cuvintele pe care un om i le adresează androizului său, la care ținea enorm de mult. Acestea sunt, de asemenea, cuvintele care aveau să devină laitmotivul dorinței de afirmare a androizilor.

Plin de povești răvășitoare, jocul ne arată cum toate ființele sunt, în cele din urmă, predispușe simțirii și cum, uneori, oamenii pot fi cea dintâi ființă căreia îi lipsește, aproape ironic, umanitatea.

Călătorie spre viață

Maria Postu

Iată patul pregătit cu sfoase dantele
îmbrăcând-mi trupul,
iată-le pe cele trei femei zâmbitoare -
aducându-mi ofrande duioase,
una atingându-mă cu petala melancoliei,
alta mângâindu-mă cu o crenguță îmi oferă frumusețea,

dar cealaltă femeie în umbră, ce-ascunde, ce-ascunde oare,
cu prefăcută grație sub faldurile rochiei întunecate,
ce dar neprețuit ar vrea să-mi ofere, ochii mei nu-l văd
dar aud, aud încet plânsetul mamei
care îl știe dar nu-l poate refuza...

Integral în versiunea online

Integral în versiunea online

Accidentul

Dana Patranoiu

Pietrele colțuroase din andezit, amestecate cu unele mai mici și gălbui, sub formă de daltă, i se rostogolesc sub tălpi, în timp ce se cațără spre calea ferată. Botul adidasului i se prinde într-un mănunchi stufos de alior crescut în pantă, prin pietriș. Își pierde echilibrul, cât pe ce să se ducă de-a berbeleacul înapoi, spre baza terasamentului. Fata, cu un pas înaintea lui, sare căprește peste pietroaie și îl înșfacă de tricot în dreptul umărului, redresându-l în ultima clipă. Continuă amândoi urcușul prin aerul cenușiu. De când au pornit spre halta dezafectată, Ceri turuie întruna despre asistenți virtuali, guru cibernetici, Siri, Alexa. Chestii care lui nu-i spun prea multe, iar acum, când încearcă să se concentreze pe aventura asta ferată, i se par ca nua-n perete. Nu o mai vede, dar,

semn că trebuie să fie undeva mai sus, țopăind deja peste șinele ruginite, o aude destul de clar. Vorbește încontinuu (cu el? cu ea însăși?) despre virtualul care intoxică realul – uite, până și vorbitul ăsta al tău mă intoxică pe mine, bolborosește el. Oamenii sunt, după ea, niște simpli „actanți” binari navigând în hățișul rețelilor. Asta poate fi o metaforă, dar Ceri nu prea metaforizează, doar „matricizează”. Rețelele, la rândul lor, ar fi generate printr-un set algoritmic, care funcționează ca o conștiință virtuală universală.

– Ce-o mai lungim? i-o taie el, sătul de trăncăneală. Suntem o creație demiurgică... digitală.

– Te-ai prins! Ai de la mine doi kudos, punctează ea poznaș.

– Nu știu ce-s ăia...

El a ajuns sus de-acum. Pășește lent peste șinele corodate,

dezîmbucate. Evită cu greu fierătaia scufundată în bălării.

Dimineată, canalele media au fost invadate de o știre ale cărei detalii difereau flagrant. Un link anunța un accident la metrou. Victima (decedată) era probabil șomer și avea circa 44 de ani. Altundeva se scria despre o alunecare suspectă în fața metroului, mascând (poate) o sinucidere. Bărbatul mort avea vreo 40 de ani și lucrase în construcții pe-afară – până când rămăsese pe dinafară. Din alte postări reieșea că... tânărul de 30 de ani și un pic ar fi fost împins (accidental? intenționat?) de pe peron, chiar în fața... tramvaiului 47. Sau 2. Sau 16. Or fi fost, de fapt, mai multe știri? Sau conglomerate de informații compilate automatizat dintr-o sumedenie de feed-uri, cum îi explicase Ceri la un moment dat? Dar boții nu au

sarcini random, evident. Tot de la ea aflate că „targetarea” cititorului de știri este foarte personalizată și, mai nou, include un algoritm AIS (anticipatory intrusion system). Ce-o fi însemnând asta exact?

Nu merită să-și bată capul acum. Oricum, pe el îl enervează detaliile imprecise. Ce număr avea tramvaiul? Ce vârstă avea, de fapt, victima (dacă era vorba de una și aceeași persoană)? El are fix 36 de ani patru luni și două zile.

Continuare în versiunea online

Moartea lui Arthur

Rodica Bretin

De când mă știu am vrut un animăluț al meu, dorință cu atât mai fierbinte cu cât mi-era cu desăvârșire interzisă. Mama crescuse la țară, de unde adusesese la oraș o învățătură deprinsă de la mama ei și bunica mea: oamenii stau în casă, animalele afară. De-asta în apartamentul nostru sclipitor de curat, de parcă așteptam musafiri în orice clipă, n-aveau ce să caute creaturi cu mai mult de două picioare. Visam să am un câine, o pisică, un hamster măcar, dar n-am avut noroc nici cu melcii pe care mama îi dibuia ascunși prin vreun cotlon și mă puneă să îi duc înapoi de unde îi luasem, iar dacă îi găsea a doua oară, îi arunca cu mâna ei la gunoi.

Animalele își au locuințele lor, îmi explica răbdătoare, în cotete și grajduri, n-au ce să caute sub același acoperiș cu oamenii, să lase urme de labe murdare pe parchetul dat cu ceară, păr pe covoare și microbi nevăzuți peste tot. Cât despre cățiii îmbăiați, periați și parfumați cum era pechinezul vecinilor, aceia erau un moft, un lux care nu-și avea locul într-o familie normală ca a noastră.

Normală pentru cine? N-am întrebat-o, pentru că nu stăteai cu mama la masa negocierilor, ea hotăra și noi ascultam, tata și cu mine, deși el făcea parte din lumea maturilor și ar fi avut drept de vot. Însă nu și-l folosea, prefera să aibă liniște decât dreptate.

Pe vremea aceea obișnuiam să dau nume la tot ce aveam în jur, ființe sau lucruri, de la trotinetă la plantele din ghivece. Pe porumbelul găsit într-o dimineată în curtea din spate l-am botezat Arthur, după neînfricatul cavalier al Mesei Rotunde din poveștile pe care mi le citea tata, seară de seară.

Arthur își țara pe pământ o aripă beteagă și ar fi fost o pradă ușoară pentru pisicile ce băntuiau acoperișurile și cărora nu le scăpa nimic. Îl salvasem pe Arthur de la o soartă crudă și ne meritată, o faptă demnă de un cavalier cu sabie și armură lucitoare. Dar greul abia urma – ce să fac cu el? Nu erau decât trei locuri unde ar fi putut să îl ascund: podul, magazia sau pivnița. [...]

Mă urcam după ea pe un scaun pe care aveam grijă să îl pun

la loc de unde îl luasem, ieșeam din casă pe balconul cel lung, ce mărginea apartamentul nostru și al vecinilor, apoi o luam în jos pe scara cu două palieri ca să ajung în curte. Ușa pivniței comune era din fier de cazan, groasă ca la un buncăr din filmele de război, iar singură n-aș fi putut să o clintesc, cu atât mai puțin s-o ridic. Din fericire era întotdeauna deschisă, dată de perete de cei care coborau și lăsată așa. Scara părea un puț de beznă spre care se afundau oblice trepte abrupte. Cum comutatorul era pe la mijloc, trebuia să pășesc încet, cu grijă să nu alunec ori să mă împiedic de marginile cu cimentul ciobit, pe care nimeni nu se gândea măcar să le repare.

Așa am coborât și în ziua aceea, pe dibuite, într-o mână cu cheia, cu cealaltă strângând la piept porumbelul care la început s-a zbatut, dar s-a potolit repede, înțelegând probabil că nu îi voiam răul. N-a fost ușor să deschid lacătul cu o singură mână, dar am trecut și peste obstacolul ăsta, am împins ușa din gratii de lemn și iată-mă înăuntru.

Era august atunci, iar pivnița încă goală, deci nicio primejdie ca vreunul dintre părinți să intre prea curând acolo. Am găsit niște călți și cârpe, din care am făcut un culcuș rotunjit în formă de cuib, am pus alături vasul cu apă proaspătă și celălalt, cu firimituri de pâine dintr-o felie luată din cămară – norocul meu că o găsisem gata tăiată, fiindcă nu mă încumetam să țin un cuțit în mână. Era prea greu și, dacă era să o cred pe mama, periculos.

Gândul la pericole m-a făcut să mă uit în sus, la fereastra-lucarnă ce dădea spre curtea de deasupra. Printre gratii n-ar fi putut trece o pisică, până și lumina abia se strecura. Porumbelul era în siguranță acolo, avea casa într-o fostă ladă cu cartofi, apă, mâncare. Mai lipsea ceva?

Continuare în versiunea online

Alina GRIGORE: Premiul Ficțiunea pentru Operă psihologică

Ligia Pârvulescu

În filmul ei de debut *Blue Moon* (Crai Nou), al cărei scenariu este semnat tot de ea, Alina Grigore face nu doar o poveste despre abuzul camuflat sub bunăvoință și grijă familială, ci abordează un tip de abuzat credibil și memorabil. Irina (jucată de Ioana Chițu) este un personaj de ficțiune care aduce treptat povestea unui copil abandonat, lăsat în grija rudelor, incapabil, la maturitate, să se mai desprindă din mediul opresiunii.

Pe lângă pendularea personajului feminin între a rămâne în și a evada din toxicitatea unor relații familiale traumatizante, filmul aduce în prim plan o serie de teme, explorând mecanismele ascunse, psihologice, sociale, relaționale care stau la baza alegerii atâtor români de a evada spre un

oraș, în acest caz tot din România, deși el poate fi în oricare altă țară – așa cum de altfel de multe ori o demonstrează realitatea

imediată. Originea statutului femeii în țara noastră, psihologia care este comună în multe straturi sociale cu privire la rolul femeii

în familie și în societate, reacțiile femeii la mediul în care trăiește, toate își pun amprenta asupra alegerilor pe care aceasta le face.

La baza educației oricărei societăți stă femeia, este unul dintre rolurile acesteia de o importanță fundamentală cu privire la funcționarea lumii, a lumilor. Și dacă femeia este privită și tratată într-un anumit fel, acest lucru nu are cum să nu se răsfrângă asupra funcționării deviate și deviate a întregii societăți. Se creează un cerc vicios, pe care filmul îl surprinde foarte bine și a cărui conștientizare lasă în același timp un gust amar, precum și speranța ruperii lui pe măsură ce astfel de filme, de creații apar, sunt mediatizate și premiate – printre altele, și cu premiul Ficțiunea la categoria Ficțiune psihologică, cu impact social.

Eugen JEBELEANU: Premiul Ficțiunea pentru Operă-Manifest

Doina Ruști

Spectacol excepțional, cu mijloace psihanalitice asimilate matur, natural și subtil folosite, *Pescărușul* de la TNB a fost evenimentul artistic cel mai însemnat al anului trecut.

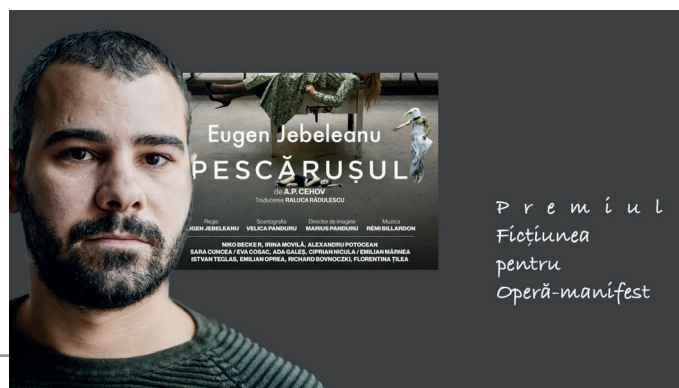
Treplev (în interpretarea de neuitat a lui Niko Becker) e o proiecție a istoriei pe care o trăim, de megalomanie și disperare, în care *ego* este zeul suprem. Cehov însuși înzestrează personajul cu dorința acerbă și nesfârșită de a crea *ceva nou*, de a-l depăși pe scriitorul consacrat, adulat. Însă Jebeleanu adâncește caracterul, aducând la suprafață resorturile acestei dorințe și, mai mult decât atât –, consecințele asupra celor din jur. Întors pe toate fețele, Treplev nu mai este doar un personaj care vorbește pe scenă, ci fiecare

detaliu al personalității sale se transformă în emoție pură, în scene filmate (de Marius Panduru), în ilustrații ale replicilor, jucate pe fundalul scenei, în dedublări ingenios construite – de pildă cochetând narcisist, încercând ispitele, aspirând la încălcarea regulilor. Citește din Cehov (la final), joacă intens toate rolurile pe care ar fi putut să le aibă,

devine personajele pe care ar fi vrut să creeze. El este *pescărușul*, este și ratarea însăși, dar mai ales omul care trăiește total. Este un fel de portret al artistului. Un melange al personajelor celebre. Tocmai de aceea, nu se sinucide pur și simplu, ca în textul lui Cehov, ci este ucis, victimă până la capăt, incapabil să renunțe la viața lui mediocră.

Cap de listă peste toate schimbările pe care le trăim, *Pescărușul* vine ca o confirmare a contextului, fiind artă nouă, nu un simplu manifest, ci creație unitară, încheată, fără exagerările și disonanțele avangardei. Este prima creație de care am cunoștință în care accentul nu cade pe schimbările spectaculoase, pe senzațional, nu are ostentația operei de avangardă, cu toate că se află în fruntea avangardei, ca să mă exprim pleonastic. Apoi, nu este doar o operă înnoitoare, ci este alt tip de creație, una care te obligă să înțelegi că am trecut dincolo, în spațiul unei viziuni noi.

Jebeleanu continuă să aprofundeze dramatismul cehovian, pregătind pentru toamnă o nouă montare.

Dana ȘTEFĂNESCU: Premiul pentru Ficțiune de popularitate

Ileana Marin

Categoria ficțiune de popularitate a avut următoarele Nominalizări: Dana Ștefănescu pentru fotografie urbană, Iulia Șchiopu pentru *Teia*, portret de păpușă, Florin Spătaru pentru *Greier de topaz*, roman apărut la Litera în Biblioteca de Proză Contemporană și Gabriela Boangiu pentru seria zodiacului, text și desen, din expoziția Călatorind prin lume cu zodiacul la rever, Craiova, 2022.

Decizia a fost foarte grea, dacă ar fi fost după mine, ar fi meritat fiecare un premiu și am să încep cu Gabriela Boangiu, care este cercetător la Institutul de Cercetări Socio-Umane din Craiova și pictoriță. Ea deconstruiește interpretarea artistică a horoscopului prin text și imagine și se înscrie astfel într-o istorie a artei internaționale, urmând de la Bruegel la Goya, urmând lui Miró și lui Hilma af Klint, aducând însă acest dialog între text și imagine, într-un mod absolut inedit. Aș spune că ceea ce face Gabriela prin această juxtapunere este să spargă textul pe care îl „scrijelește” pe aproape fiecare tablou și să facă din el un comentariu ironic la clișeele zodiacului, creând tot atâtea narațiuni câte clișee citim – cei care citesc zodiacul în fiecare zi.

Iulia Șchiopu este ingineră cu specialitatea în aparatură biomedicală. A îmbrățișat pictura în ulei și în acrilic și face portrete de de păpuși, conferindu-le viață, constuindu-le, aș spune eu, un rol absolut incredibil. Nu numai mecanismului „păpușă” contează, ci și omului care se îmbracă în acest costum, care variază de la atitudinile rigide, ușor încremenite, la un gest vag, la o atitudine. Cum spunea artista, aceste tablouri-portret mai înseamnă ceva: o meditație asupra feminității și temporalității, alegerea tuturor simbolurilor care se atașază fiecărui portret fiind absolut

remarcabilă și extrem de relevantă pentru fiecare dintre ele. Aș spune că mai ales realismul detaliilor, claritatea lor fac nefamiliarul acestor picturi suprarealiste să intre în ceea ce în literatură numim realism magic.

Cu toții am citit romanul lui Florin Spătaru, deci nu ne întrebăm de ce el este singurul romancier în această categorie cu romanul *Greier de topaz*. În primul rând că puțină lume știe că romanul său s-a epuizat la câteva luni de la apariție, bucurându-se de succes în special în mediile boeme ale Capitalei.

Ce face ca acest roman să producă imagini vizuale și, mai mult decât exfrazele din acest roman, să facă din *ekphrasis* un mecanism al narațiunii. Nu este vorba

numai de conflict, de personaje care iau decizii care împing narațiunea mai departe, ci este vorba despre aceste ecfraze ale peisajelor urbane, ale interioarelor și, de ce nu, ale operelor artistice pe care le recunoaștem în romanul lui Florin. Textul, practic, iese din memoria acestor imagini, simboluri, referințe literare care se țin într-o nouă textură, construind textul, prin calități vizuale incontestabile, și o lume de dincolo de aparențe.

Despre fotografia urbană a Danei Mihaela Ștefănescu ar trebui să vă spun că a intrat într-o galerie globală, odată ce a fost postată pe Facebook. Este în primul rând vorba despre una dintre imaginile iconice ale Bucureștiului, o imagine de

pe strada Stavropoleos din seria *Prin Bucureștiul meu*. Sigur că știm cu toții, care sunt riscurile și avantajele deopotrivă de a posta ceva, de a prezenta ceva online. Mă bucur foarte mult că artista a decis să abandoneze avocatura după 20 și ceva și să îmbrățișeze fotografia urbană. Și, mai mult decât atât, să intre într-un dialog cu alți fotografi ai străzii, artiști renumiți internațional. Dar ceea ce face Dana Ștefănescu e diferit, anume, preferă să se focalizeze pe imaginile orașului, așa cum sunt receptate prin ochii trecătorilor și face portrete de oameni, nu numai într-o fotografie, ci mai degrabă într-o fotografie continuă. Nu e vorba despre shutting, despre fotografia ca pas spre video. Dana acceptă provocarea fotografiei unice; când faci *continuu shooting* este foarte ușor să alegi o anume secvență, încercând să dezvălui ceea ce înșală privitorul când se uită la o anume fotografie decontextualizată. Or, Dana nu înșală. Prin seria *Prin Bucureștiul meu* își asumă subiectivitatea opțiunilor ei. Încadrarea fotografiilor asumă răbdarea pe care trebuie să o aibă un fotograf pentru a surprinde cum cade lumina, ce spectru de culori face acea lumină pe clădirile Bucureștiului.

Și, mai mult decât atât, lansează un conținut creativ, semnificativ și universal, ca adresabilitate, meritoriu nu numai de a fi împărtășit de prietenii ei de pe Facebook, care sunt din toată lumea, ci împărtășit și de prietenii prietenilor acestora, ajungând astfel la zeci de mii de like-uri. Aș mai spune încă un lucru despre fotografia Danei, anume că refuză acel mizerabilism asociat Bucureștiului în artă a contemporană. E o fotografie antidepresivă, ceea ce a și dus la succesul, la popularitatea fotografiilor Danei Ștefănescu, ajunse la cote globale.

Idilă în stil

Azi pornim de la o imagine idilică și scriem despre relații, despre personajele din tablou, despre ce-i spune ea, ce-i spune el, despre ce-a fost înainte, despre ceea ce urmează.

Despre legături. Despre tine. Despre ceea ce se întâmplă în afara cadrului, despre acel lucru pe care ți-l revelează imaginea și care e doar al tău (un secret, o amintire, un gând...). Poate despre un personaj.

Armonie!?

Al naibii Francesco... a venit cu chitara la neisprăvitul ăla, i-a promis că dacă-și dă ochii peste cap și se face că atinge corzile, o să-l ajute să ajungă-n patul meu. Ca să-l convingă, i-a arătat alți terchea-berchea pe pânze—ba cântând la alăută, ba tăind aerul cu sabia, de ziceai că se băteau pentru vreo tinerică, nu pentru o vădană trecută. *Stupido* chiar a crezut că s-a făcut coadă de femeii la fanfaronii lui Francesco, că femeile se înnebunesc să fie în tablouri... *Figlio di puttana!* Când au văzut *signiorine*-le că pictorul le-a făcut pe toate zâmbitoare, cu ochii-nlăcrimați, cu capul într-o parte, de parcă nu mai văzuseră bărbat, au început să ducă vorba că-i pictor mincinos, că a profitat de ele, că,

în loc să le picteze așa cum stătuseră ele—făloase, zdrene, nemiloase—, le făcuse la toate aceeași zâmbitură miorlăită și zarahisită ca dulceața de smochine în care scapi zahăr cu nemiluita.

De zâmbit am zâmbit, dar nu la sărmanul de-mi zângănea la ureche; am zâmbit la Francesco, al naibii păros: din mânecile sufocate deasupra coatelor ieșeau două brațe cam subțiri dar acoperite cu păr negru, iar când își scotea legătura de la gât se vedeau fire încărlițate pe care i le-aș fi descălcit. Dar nu... trebuia să mă uit în jos la mizeria pe care nu m-a lăsat s-o mătur o săptămână-ntreagă, că... era decor, la fel ca Sfinții de pe perete și oala de pe foc. Sigur că am zâmbit când m-a pus să-mi prind părul la spate ca să se vadă cerceii și puțin din fundă. Zicea că părul trebuie să pară că iese de sub mătase și să-l facă să se întindă ca să-l îndese la loc sau să-l netezească. *Un furbo, questo* Francesco Peluso, mai dădea cu pensula, mai storcea culorile, apoi venea la zulfii mei și-mi-i mai aranja: îi trăgea ușurel cu degetul mic sau cu capătul pensulei ca să stea cum voia el să-i picteze. De ce naiba nu picta din capul lui? De ce a trebuit să stau câte o oră înainte de amiază cu prostovanul ăla care începuse să creadă că merită să fie băgat în seamă?

Aplecată deasupra vasului cu apă caldă în care-mi înmuiam din când în când mâinile ca să vadă *Signor Pittore* cum se scurge apa trebuia să-i arăt înamorarea. Zicea că așa se pictează un *grande amore emergente*: trebuia să fim încălziți de aburii care ne înroșeau fețele și mie și zâmbărețului cu chitara, căruia îi cădeau ochii în decolteul meu, în vreme ce eu urmăream mâinile lui Francesco. Când mi-a

pictat vârful pantofului, a înțeles că dacă-mi mai spunea o dată să mă uit în podea aveam să-i smulg pensula și să-i străpung pânza cu ea să-i sparg chitara.

Ileana Marin

Serenadă cu sambuca

Gustase doar ea din clondirul adus pe furiș acoperit de chitara cu care acum aerul vibra de sunete miraculoase, sau așa îi păreau ei.

Cu obrajii colorați de o pudră de trandafiri, avea în cerul gurii o aromă ce-i înflorise toată gura. Sub șalul cu ciucuri sidefi, se înfiorase toată carnea-i marmorată pe care se strecurau mici broboane de transpirație într-o alunecare indecentă.

Acum îl vedea mai bine. Deși abia îi mijise mustața și ...era un țâști-bâști, dar cu un vino-ncoa de don Juan, de atunci când o privea îi simțea privirea albastră ca un fir de apă rece pe șira spinării.

Dar ce băutura îi adusesese, oare de ce o ascunsese după scaun ?

Ah, și-a dat seama, sambuca, lichiorul dulce din semințe de anason verde stelat cu flori de soc, fenicul un pic de alcool și lemn dulce brumăriu un deliciu.

Hm! parcă cu prea mult anason... ce știa și ea că e cam afrodiziac!

Amețise și toată bucătăria părea cuprinsă de o vibrație necunoscută, chiar și pe buza vasului de aramă în care ea spălase se plimba un șuierat firav în timp ce apa făcea mici cercuri concentrice, iar ea aștepta ceva ...

S-a auzit doar glasul lui pe care îl știa din strigătele băiețești de pe stradă, acum cu altă intonație după cântecul de dragoste.

Și-a întors sfioasă privirea și l-a văzut drept în picioare caraghios cu ciplica roșie asortată cu cravata, dar cu o mină serioasă.

I-a spus scurt: serenada si clondirul sunt din partea lui don Francesco Peluso, *pittore napoleotano*, care o tot urmărește de ceva timp și ar vrea să-i facă portretul dar care îi transmite toată dragostea și prețuirea lui de văduv în căutarea unei neveste.

Iulia Pană

Peluso, nebunule!

Priviți cu atenție acest tablou. Din câte știu este ultima imagine cu pânza în alcătuirea ei originală. În momentul de față, în partea stângă, jos, se află o pată de cerneală. Pată care, culmea, nu i-a scăzut din valoare, ci dimpotrivă. Iată istoria ei, așa cum o văd aici și acum.

„Nu vezi cum privesc amândoi spre un ceva care nu apare în cadru, dar privirea lor spune tot!“. „Poate fi și o pisică. Adică să se uite spre o pisicuță, una mică și drăgălașă care tocmai și-a băgat boticul într-un castron cu lapte“, miorlăi al doilea între câteva hohote înecate de răs. „Sunteți patetici amândoi, declară cel de-al treilea heteronim – un veritabil Gică-contra – copilași, îngerași și pisicuțe, atâta vedeți!“. „Păi, ce ar trebui să vedem?“, sârăra cei doi aproape într-un glas. „Întotdeauna ați trăit cu capul în nori. Hai să vă explic cum stă treaba. Bărbatul n-are nici în clin, nici în mânecă cu muzica. Ce alea-s mâini de cântăreț? Cravată roșie, cămașă suflecăță, căciulița aia de cardinal excomunicat? Să fim serioși! Țăla e un pește, proxenet, așa mai pe limbajul vostru! În chitara aia sunt ascunși banii pe care-i

vechi

încasează de la fetele lui...tânăra e de altfel favorita, vrea s-o ia chiar de nevastă, n-ai văzut icoana de pe perete?... pe o măsuță în fața lor, dar în afara cadrului, se află o cutiuță cu un inel...are un diamant rubiniu care străluce ca un opaiț...ea și-a întins deja degetele

instinctiv pentru a primi inelul... au și băut un pahar cu vin, nu vedeți ce roșu e el în obraji...mai târziu o să-i spele piciorușele în vasul ăla mare de cupru, a aruncat deja câțiva trandafiri în el, căci e seară și sunt singuri și el vrea să se lase de meseria asta păcătoasă..."

Un timp, nimeni nu mai spusese nimic. Parcă se auzea cum curge undeva apa dintr-un ibric într-un lighean mare cu mânere, de cupru sau cositor. Poate că se afla acolo și copilul, și pisica, iar ei erau deja de vreun an căsătoriți. Poate își luaseră o mobilă nouă. Dintr-o

dată se auzi vocea mucalită al celui de-al treilea. „Ia uitați-vă voi mai atent la semnătură. Ce scrie? Ceilalți doi își suciră gâturile ideatice și începură să descifreze: Felu...Falus..."

„Da, da, Falus! E și asta o indicație că am dreptate!”, hohoti el. „Peluso, nebunule”, strigă primul, iar al doilea, meditativ, completă: Francesco Peluso, un pictor italian de la jumătatea secolului al XIX...scris cu F, așa era moda, Gică-contra ce ești!”

„Pe naiba! E Faluso de la falus, scris cu o vocală rotundă tare, că așa era la modă!”

Acu', ce să scrie. Scrie, într-un colț, Sebi, scris cu ficțiune albastră, că sângele apă nu se face, nici cerneală, nici chiar Faluso. Par-don, Peluso.

Sebi Șufariu

Ce spune personajul din perete

Urât vi-i rânjetu' și mutrele vi-s pocite. Răsuflarea vi-i miasmă de vin clocit și gânduri hulpave. Pe sub haine, pe sub piele vă bolboroșește păcatul, trântorilor! Sălbăticiunile-s mai curate: se-arată una alteia, se calcă și-și văd de drum. Ele nu păcătuiesc. Voi vă actoriciți, jucați viața, până și desfrânarea vi-i joc. M-ați ținut în perete, pe pânzișoara asta ștearsă și gata, v-ați miruit sufletele?! Nu vă arde ceafa? Mă rog la El, eu umilu' lui oștean, să nu vă judece după rânjete. Ascund mai multă murdărie decât o mască. Omu-i curat doar când e gol, când nu-și boiește dorința și chemarea. Păcătuți cu sufletu' deschis și El o să vă iubească!

Petre Nechita

Amintirile bunicii Cornelia (2)

Cornel Samara

Satul Livezi, Grecia, anul 1914

Anastase Milianu trăise toată viața în satul Livezi, care își avea vatra în Muntele Paicu. M-a întristat tare rău soarta lui, mai ales că eram un copilăș când bunica mi-a povestit-o. Și mi-a tot repetat ani în șir, de pe vremea când eram un șoim al patriei cu cămașa portocalie cu epoleți, pantaloni albaștri și cravata roșie cu tricolor pe margine și până când m-am însurat.

Mai trebuie un lucru menționat aici. La câțiva ani după asasinat, ucigașul atins de dalac, s-a confesat pe patul de moarte preotului care venise să-l spovedească. Așa s-a aflat că sărmanul Anastase a fost o victimă colaterală. Până atunci, nimeni nu a știu cine și de ce a băgat în el două gloanțe în vârful muntelui. Astfel s-au eliminat toate ipotezele că ar fi fost în căldășie cu bandele de hoți sau de contrabandiști sau că datora bani cuiva iar această spovedanie a criminalului s-a propagat cu foarte multă emoție

în sat. Lumea l-a plâns pe Anastase ca și cum ar fi murit a doua oară.

La scurt timp după asasinat, soția lui, Zoia Milianu, l-a născut pe Iori.

Tot în Livezi trăia și tatăl bunicii mele Cornelia, străbunicul Mihai Caracostea zis Aragea. Acesta l-a luat pe Iori în simbrerie, la stână.

Ca să fii păstor în acei munți aspri și să practici o meserie grea și plină de primejdii, trebuia să fii puternic, iute și ager la minte. Ori-când hoții, lupii sau urșii te puteau ușura de zeci de oi într-o clipă. Sau putea să te ușureze chiar de viață.

Mihai a fost mulțumit de Iori o perioadă, văzând că se putea bizui pe el. Apoi dintr-o dată a devenit

nepăsător și se vedea de la o poștă că nu mai are chef să facă treabă.

- Tânărul meu, la început mi-a plăcut de tine. Dar acum nu numai că nu faci treabă, dar mă bagi la pagube și la belele mari cu alte familii din sat.

Iori nu s-a apărut. A scos pe gură cuvinte drepte.

- Deși te cunosc mai bine de câteva luni, îți spun cinstit că în tot satul nostru, nu am văzut om mai filotim ca tine. Iată ce am pățit. Eu nu dorm nopțile din pricina unui vis în care mi-a vorbit o voce că există o câmpie întinsă și arsă de soare, pe care se găsește o fântână construită de un turc. Și cât vezi cu ochii pe lângă acea fântână, crește un singur copac. Cel ce va săpa lângă rădăcina lui, va găsi o comoară. Dacă te rog să mă duci acolo? O să mă faci nebun?

-Nu ești nebun. Dar nu dau cinci bani pe visul tău.

-Îți dau jumate din comoară, i-a promis el.

(va urma)

Filozofeala lui Marcu

Michael V. Magharian

Cu toată fanfaronada ălora de dau din gură și peniță cu 'filozofeala', tot casa, masa și femeia ne sunt elementele primordiale pentru care ne luptăm cu cine o fi, între noi și cu natura. Restul derivă. Arta și religia au fost colaterale. Unii au scrijelit pe pereți de peșteri vânătoarea de mamuți, poate tot de alde ăia să-și fi încrustat artistic plăselele cuțitelor cioplite din piatră, iar unii au incantat cu evlavie în jurul unui băț rugăciuni înălțate spre tot felul de închipuiri divine. Degeaba și-au spart capetele anticii din Grecia, Tibet și India să enunțe cele cinci elementele primordiale vieții: pământul, apa, focul, aerul și eterul. De n-am fi, cui le-ar păsa de ele? Lui Marcu sigur nu. Prietena tocmai îi făcuse vânt. Ducă-se, alta la rând! Da' e greu. Până s-o găsești și

s-o convingi pierzi timp. Să-i faci curte, asta-l scotea de minți. Risipă de resurse. Da' alternativa cu curvele era mai scumpă. Mergea la o adică, până să se înnoade. Așa a dat de Kitty. I-o fi zicând

asa de-adevăratelea sau nu, îl durea strict undeva. În ora petrecută cu ea aflase tot ce se putea. Fugise de acasă cu iubitul care odată ajuns în umbra metropolei a împrumutat-o pentru distracție

traficantilor de droguri. Eh, o poveste! Toate aveau una, cerând compasiune. Poate sperau să dea și ele de vreun Armand Duval. Da' ăștia nici gând n-aveau să le aducă damelor cameli. Plăteau, își făceau treaba, și se ușcheau. Așa a făcut și Marcu. Adio, Kitty, hello Sisi! Da' aia de la recepție arăta altfel.

„Aveți dever serios, văd,” i-a zis Marcu tipei.

„Avem. Vrei să-ți alegi o fată?”

„Da' tu ești liberă?”

„Poți să reții una pentru o oră sau trei, cum vrei. Poți să reții și două odată, cu reducere.”

„Eu vreau să te scot la cină. Ce zici?”

„Nu ies cu clienții la cină. Nu insistă că-ți pierzi vremea.”

Continuare în versiunea online

Roller coaster-ul existențial

Ciprian Handru

In maniera specifică, care (deja) a consacrat-o sau canonicizat-o, Dora Pavel revine cu un roman *neuro-gotic, psycho-noir* (cf. Giovanni Magliocco), *Crush*, adică un roman psihanalitic cu melanje puternice de inserții gotice: personaje aflate între viață și moarte, erotismul morbid, thanaticul, psihoticul, halucinantul etc.

În acest *roller coaster* existențial, profund *neuro-gotic*, se remarcă trei personaje masculine, (Robert, Zeno, Sandini), toate des-vrăjite („cu ghilimele de rigoare”), de la obsesie până la patologie, de „un nume pentru un crush”, anume Tora Cadis – pictoriță devenită ulterior dansatoare la bară. Această e un spectru care „presează” atât de accentuat asupra psihicului celor trei protagoniști, încât le creează fisuri existențiale substanțiale, generându-le totodată identități labile, deformate. În partajul inevitabil al *crush*-ului, orice speranță a evoluției este aruncată într-un „malaxor” al ratării, iar devenirea a

Carte. Despre ce?

ceva sau cineva e inaccesibilă, dacă nu imposibilă. Dora Pavel atinge unele dintre cele mai mai grave teme ale literaturii, de la traume greu de depășit, până la singurătatea absolută, de la arta care alienează, până la sexualitatea „bolnăvicioasă”, dură, chiar eșuată. Scriitoarea

(dez)ansamblează, deci, mecanismele unor destine, aflate la limita neantului, și (le) analizează riguros, piesă cu piesă, creionând psihologii marcate de singurătate, de angoase, de fantasmă, de obsesii etc.

În *Crush* se oferă o atenție deosebită fragilității existențiale,

tocmai de aceea și intrigă este una pe măsura tezei generale a cărții – în urma unui accident de mașină, în care sunt implicați Tora și cei doi frați, Robert și Zeno, cel din urmă își pierde viața. Moartea lui Zeno resemantizează (ulterior) relațiile personajelor între ele. De exemplu, legătura dintre Robi și Tora va fi una eminamente fantasmatică, în măsura în care naratorul-personaj, pentru a menține vie amintirea fratelui, o va pândi și o va urmări obsesiv pe Tora. Va dezvolta ceea ce defineam și în alte cronici, publicate aici, ca o *identitate a umbrei*.

De cealaltă parte, destinul lui Sandini va gravita în jurul figurii lui Zeno, pentru că îi „poartă” inima în urma transplantului, așa cum vom descoperi pe parcursul textului. Altfel spus, accidentul are pentru Sandini o însemnătate pozitivă, deoarece prin moartea lui Zeno va fi salvată viața lui...

Continuare în versiunea online

În atelier cu luna

Nicu Stanciu

Când m-am trezit, în cameră plutea lumina lunii. Pe peretele din fața mea, tabloul cel mare cu nud căpătase înfățișarea unei uși deschise. Nudul tăcea, mă privea. Deasupra pervazului, luna, un suflet neprihănit, mă privea și ea, așteptând același lucru. Eram toți trei, prinși într-un triunghi amoros al privirilor, uitându-ne unul la altul prin ferestrele minții.

În atelierul ăsta s-au întâmplat multe. Dacă ar fi să spun toată istoria lui mi-ar trebui o mie de ani. Cel puțin. E suficient să spun că aici am devenit pe jumătate, om. Atelierul este locul devenirii artistului și, deci, al omului. Pentru că artistul și omul sunt inseparabili. Respiră unul prin altul, se hrănesc unul prin altul și simt unul prin celălalt. Câtă culoare am pus pe pânzele astea, care au plecat toate în lume, numai eu știu. Și cât

suflet! De-asta simt uneori că eu nu sunt altceva decât rodul imaginației mele, fiindcă sufletul meu s-a rupt în sute și mii de bucăți și au plecat care-ncotro, în lumea largă. Așa că, nemaiavănd suflet, nu mai exist. Mă înrudesesc mai mult cu personajul unei povești decât cu oamenii. Sunt o ființă imaginară și asta e, trebuie să accept ceea ce am devenit. În timp ce deveneam om, rupeam din mine bucată cu bucată, fără să-mi dau seama și, dăruind, mă transformam în altceva. Da, „altceva” e un cuvânt bun pentru a mă defini.

Când mă trezesc și-mi amintesc ceea ce am visat, sunt sigur că m-am trezit, dar acum, fiindcă nu-mi amintesc nimic, e foarte posibil să fiu tot în vis, într-un vis al visului. Însă e liniștitor faptul că visul acesta se petrece în același spațiu în care trăiesc de obicei. Pentru că e ca și cum ar fi real, iar asta

înseamnă că și eu sunt real, chiar dacă nu sunt.

Am privit un timp când luna, când nudul – dar de ce-i tot zic nud, fiindcă e o femeie – am privit un timp când luna, când femeia, până când imaginea lor s-a suprapus și au devenit o singură persoană. Exact așa cum imaginea văzută de un ochi se compune cu cea văzută de celălalt și ambele devin una, una care în realitate nu există, fiindcă e duală. Sau poate tocmai de-aia e mai reală decât oricare din cele singulare și, cu cât ai mai mulți ochi și poți compune mai multe imagini ale realității, cu atât mai mult te apropii de adevărata realitate, cine știe...?! Ideea e că până să-mi dau seama ce trebuia să fac sau să zic, cele două s-au separat din nou și au început să plutească prin cameră. „Hmm...” mi-am zis eu. „Ce-i de făcut?”

„Ce naiba faceți aici?” am zis, uitând de orice urmă de politețe

cuvenită în prezența unor doamne. Ele au răs cu nevinovăție. „Ce convenabil e să râdeți, mama voastră de fantome!” Acum, a doua oară, au răs cu nesimțire. „Pun eu mâna pe voi, nesimțitelor și...” m-am ridicat să alerg după ele, dar au zbughit-o drept într-un tablou cu brândușe. În tablou era frig, de-abia se desprismăvăraser, și eu eram în picioarele goale, în tricou și chiloți. Nasol.

Apoi, deodată, culorile s-au topit ca prin minune și mi se lipeau de picioare brândușe și iar-bă și pietre.

Continuare în versiunea online

Roxana Ruscior: un misterios medic SS

Ce părere ai despre premierea unor povestiri în cadrul premiilor Ficțiunea? Cum a fost să afli că povestirea ta se află printre cele mai bune 10 povestiri publicate în revista Ficțiunea, unde apar săptămânal câte 2-3 texte de proză?

Povestirile sunt pe nedrept marginalizate, din punctul meu de vedere, multe edituri ezitând să publice volume de proză scurtă. Totuși, este foarte greu să scrii o năvelă sau o povestire bună, pentru că este nevoie de o structură foarte clară a textului și de concizie în exprimare, fără să lași impresia unui stil telegrafic. Fiecare frază trebuie atent gândită și exploatată la maximum și nimic nu trebuie să fie în plus. De aceea, m-am bucurat foarte mult când am aflat că Premiile Ficțiunea includ și o categorie destinată povestirilor, pentru că este o bună ocazie de a readuce în atenția cititorilor acest gen de proză și de a-i încuraja pe autori să scrie și așa ceva. Nu mă așteptam ca povestirea mea, „Marin Constantin“, să fie considerată una dintre cele mai bune 10 povestiri publicate în revista Ficțiunea în anul 2022. Textul a fost scris într-o primă variantă cu mulți ani în urmă, apoi, anul trecut, am decis să-i dau o nouă formă și l-am editat, înainte de a-l trimite la revistă. Am fost surprinsă să aflu de nominalizare și, desigur, încântată că drama bietului profesor pensionar (inspirată din cazuri reale, apărute în presă) a impresionat cititorii și juriul.

Scrii și povestire și roman: există o relație între ele? Ai transformat vreă povestire în capitol de roman?

Există o relație, pentru că ambele tipuri de proză au nevoie de o acțiune clară și de personaje bine conturate. Din acest punct de vedere, este normal ca autorii începători să scrie mai întâi proză scurtă și apoi să încerce trecerea la

roman, dar există și multe diferențe importante. Din punctul meu de vedere, romanul îți permite unele „greșeli“, adică fragmente mai slabe, poate mai neinspirate, sau așa numitele „burți“, în care acțiunea stagnează, pe când la povestire nu ai această libertate. Nu am transformat niciodată o povestire în capitol de roman, dar cel mai recent roman al meu, „Diavolul din Freisetzburg“, a fost gândit inițial ca povestire.

Care este intriga recentului tău roman?

Intriga romanului „Diavolul din Freisetzburg“ mi se pare prea complicată pentru a putea fi rezumată complet în câteva rânduri, așa că îi las pe cititori să o descopere. Pot să spun însă că este o povestire care îmbină ficțiunea istorică, supranaturalul și drama psihologică, construită în jurul eternei lupte dintre bine și rău, care însă, în cartea mea, vine cu o altă interpretare. Romanul spune povestea unei femei din Praga, cu origini românești, care ajunge într-un lagăr de muncă din Germania, sub acuzația de complot împotriva regimului nazist. Aici, întâlnește un misterios medic SS, despre care circulă zvonuri mai

de temut ca abuzurile petrecute în lagăr și despre care ea încearcă să afle adevărul. Este vorba și despre slăbiciunile umane, despre aparențele în care credem cu atâta ușurință, despre sacrificii și alegeri imposibile.

Cum construiești finalul unei opere?

Finalul este, de multe ori, prima scenă care-mi vine în minte și de la care pleacă povestea. Probabil și asta este mai neobișnuit pentru un scriitor, dar eu nu-mi gândesc poveștile cronologic. De obicei am finalul și începutul (care sunt și scenele cele mai puternice, mai încărcate emoțional) și apoi descopăr ce se întâmplă între aceste două momente. Partea bună e că nu ajung niciodată în situația de a spune că nu știu cum trebuie să se termine povestea mea, partea mai puțin bună e că durează destul de mult până îmi dau seama cum să ajung la finalul dorit.

Ce piesă vestimentară se află pe primul loc pt tine?

Vara port de obicei rochițe lejere, iar în restul timpului prefer confortul unei perechi de jeansi.

Privind vestimentația, ce personaj de ficțiune dintre cele citite/văzute - e pt tine un model de eleganță?

Îmi plac personajele din filmele sau romanele de epocă, când vestimentația era mult mai importantă ca acum, iar oamenii se îmbrăcau elegant chiar și atunci când nu mergeau la evenimente deosebite.

Ce actor ar fi potrivit pentru rolul Diavolului?

Ralph Fiennes sau Joaquin Phoenix (când erau mai tineri, desigur).

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Ficțiunea OPTm

R E D A C Ț I A

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 - 7985
ISSN-L 2821 - 7985

9 772821 798503